

Perusmuistio: Komission lisätalousarvioesitys nro 1 EU:n talousarvioon varainhoitovuodelle 2024

Eduskuntatunnus
U 18/2023 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 29.2.2024 varainhoitovuotta 2024 koskevan lisätalousarvioesityksen nro 1 EU:n yleiseen talousarvioon (COM (2024) 80 final). Lisätalousarviolla toimeenpannaan ne välttämättömät muutokset vuoden 2024 talousarvion osalta, jotka seuraavat rahoituskehysten välitarkistuksessa monivuotiseen rahoituskehysasetukseen (neuvoston asetus EU, Euratom 2024/765) hyväksytyistä muutoksista.

Komissio esitteli lisätalousarvioesityksen budjettikomiteassa 1.3. ja se on tarkoitus hyväksyä budjettikomiteassa 8.3. Tämän jälkeen asia käsitellään Coreper II-tasolla 13.3., jonka jälkeen asia tulee hyväksyttäväksi neuvostoon todennäköisesti yleisten asioiden neuvoston kokouksessa 15.3. Asia käsitellään kiireellisenä lisätalousarvion sisältäessä Ukrainalle annettavaa rahoitustukea.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä komission lisätalousarvioesityksen nro 1/2024.

Suomi pitää keskeisenä, että monivuotisen rahoituskehysten välitarkistuksesta johtuvat mukautukset toimeenpannaan EU:n talousarvioissa asianmukaisesti ja ripeästi.

EU:n talousarvion tulee noudattaa yleisesti hyvän taloushallinnon ja kurinalaisen budjetoinnin periaatteita.

Pääasiallinen sisältö

Komissio on antanut ensimmäisen lisätalousarvioesityksen vuoden 2024 EU:n talousarvioon, jotta monivuotisen rahoituskehityksen välitarkistuksen yhteydessä päätetyt mukautukset rahoituskehitykseen voidaan toimeenpanna vuoden 2024 talousarviossa. Lisätalousarvioesityksen 1/2024 kokonaisvaikutus nettona on +5 833,7 miljoonan euron lisäys sitoumuksina ja +4 143,6 miljoonan euron lisäys maksuina vuoden 2024 talousarviossa. Sitoumuksista ja maksuista valtaosa liittyy Ukraina-varauksen käyttöönottoon Ukrainan rahoitustukivälineen rahoittamista varten.

Kokonaisuutena lisätalousarvio sisältää lisäyksiä talousarvion sitoumusten ja maksujen tasoon otsakkeissa 5 ja 6, muutoksia rahoituskehityksen ulkopuolisten erityisvälineiden määrärahoissa sekä uuden Ukraina-varaus erityisvälineen käyttöönoton. Nämä lisäykset ja erityisvälineiden käyttöönotto ovat rahoituskehityksen välitarkistuksessa tehtyjen päätösten toimeenpanoa. Lisäksi lisätalousarvioesitys sisältää pienemmän budjettineutraalin teknisen mukautuksen Digitaalisen Euroopan toimintamenoihin. Lisätalousarvioesityksen sisältämät mukautukset esitellään tarkemmin seuraavaksi.

Monivuotisen rahoituskehityksen tarkistuksesta johtuvat mukautukset

Ukrainan-tukiväline

Tarkistetulla monivuotisella rahoituskehityksellä (N:o 2024/765) perustetaan uusi erityisväline – Ukraina-varaus vuosille 2024-2027 Ukrainan rahoitustukivälineen rahoittamista varten.

Komission lisätalousarvioehdotus sisältää Ukraina-varauksen käyttöönoton sitoumuksina 4 767,5 miljoonan euron ja maksuina 3 754,8 miljoonan euron edestä. Lisäksi tästä summasta ehdotetaan käytettävän 38,6 miljoonaa euroa tekniseen ja hallinnolliseen tukeen. Komissio ehdottaa myös budjettinimikkeistöön ja –merkintöihin tarvittavat mukautukset välineen käyttöönottoa varten, mukaan lukien esitykset kahdeksasta uudesta budjettikohdasta.

Otsake 5 Euroopan puolustusrahasto

Monivuotisen rahoituskehityksen välitarkistukseen sisältyy 1,5 miljardin euron lisäys puolustusinvestointikapasiteetin lisäämiseksi Euroopan puolustusrahaston kautta osana Strategisten teknologioiden kehitysvälinettä (*STEP*) vuosille 2024-2027. Tätä varten tässä lisätalousarviossa ehdotetaan 376 miljoonan euron lisäystä maksusitoumusmäärärahoihin vuoden 2024 talousarviossa, joka jakautuu ohjelman molempien osa-alueiden (puolustusalan tutkimus ja voimavarojen kehittäminen) kesken. Maksumäärärahoja ei tarvitse lisätä, kun otetaan huomioon vuoden 2024 talousarvion odotettavissa oleva talousarvion toteutuma.

Eurooppalainen solidaarisuusvaraus ja hätäapuvaraus

Monivuotisen rahoituskehityksen välitarkistuksessa sovittiin solidaarisuus- ja hätäapuvarauksen (SEAR) jakautumisesta takautuvasti 1. tammikuuta 2024 alkaen kahteen erilliseen välineeseen: Euroopan solidaarisuusvaraukseen (ESV) ja hätäapuvaraukseen (EAR), sekä näiden välineiden enimmäismäärien korottamisesta.

Euroopan solidaarisuusvarauksen enimmäismääräksi asetettiin vuosittain 1 016 miljoonaa euroa (vuoden 2018 hintoina, mikä vastaa 1 144,2 miljoonaa euroa vuoden 2024 hintoina) ja se on tarkoitettu Euroopan unionin solidaarisuusrahaston (EUSR) kattamiin hätätilanteisiin annettavaan apuun.

Hätäapuvarauksen vuotuiseksi enimmäismääräksi asetettiin 508 miljoonaa euroa (vuoden 2018 hintoina, mikä vastaa 572,1 miljoonaa euroa vuoden 2024 hintoina) ja se on tarkoitettu nopeaan vastaamiseen unionin tai kolmansien maiden erityisiin hätätarpeisiin.

Tämän muutoksen huomioon ottamiseksi nykyinen budjettikohta 30 04 01 jaetaan kahteen budjettikohtaan, jotka vastaavat kahta edellä mainittua uutta välinettä. Euroopan solidaarisuusvaraukseen otetaan sitoumus- ja maksumäärärahoina 1 094,2 miljoonaa euroa. Hätäapuvaraukseen otetaan vastaavasti sitoumus- ja maksumäärärahoina 572,1 miljoonaa euroa. Yhteensä näihin kahteen välineeseen otetaan sitoumus- ja maksumäärärahoja noin 1 666,3 miljoonaa euroa.

Euroopan solidaarisuusvarauksen tässä kohdin talousarvioon otettava määrä on 50 miljoonaa euroa vähemmän kuin mahdollinen enimmäismäärä, koska Euroopan solidaarisuusrahastosta (EUSR) annetun asetuksen (Neuvoston asetus N:o 2012/2002) mukaisesti 50,0 miljoonan euron edestä maksusitoumus- ja maksumäärärahoja on jo otettu vuoden 2024 talousarvion budjettikohtaan 16 02 01 EUSR:n ennakkomaksuja varten.

Lisäksi vanhaan Euroopan solidaarisuus- ja hätäapuvaraukseen viittaavat neljä budjettilinjaa riveillä 30 04 01 poistetaan ja siellä olevat määrärahat, yhteensä noin 1 301,4 miljoonaa euroa sekä sitoumus- että maksumäärärahoina, vähennetään.

Siten nettona vuoden 2024 talousarvioon näistä muutoksista tuleva lisäys tällä lisätalousarviolla on yhteensä noin 364,9 miljoonaa euroa, joka käyvin hinnoin vastaa rahoituskehyksen välitarkistuksessa sovittua enimmäismäärien vuotuista lisäystä.

Otsake 6 Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvuväline

Monivuotisen rahoituskehyksen välitarkistukseen sisältyy Länsi-Balkanille myönnettävä lisämääräraha, joka pannaan täytäntöön Länsi-Balkania koskevalla uudella uudistus- ja kasvuvälineellä. Tämän vuoksi komissio ehdottaa tässä lisätalousarviossa tarvittavia mukautuksia budjettinimikkeistöön, budjettipäätelmiin sekä määrärahojen tasoon.

Lisätalousarviossa ehdotetaan 501 miljoonan euron lisäystä sitoumusmäärärahoihin ja 23,9 miljoonan euron lisäystä maksumäärärahoihin osoitettuna Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvuvälineelle. Lisäksi tähän sisältyy kolmen uuden budjettikohdan luominen. Määrärahat ehdotetaan otettavan talousarvioon varauksena odottamaan Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvuvälineen oikeusperustan lopullista hyväksymistä.

Euroopan globalisaatiorahasto

Monivuotisen rahoituskehyksen välitarkistuksessa sovittiin Euroopan globalisaatiorahaston vuosittaisten määrärahojen pienentämisestä vuosina 2024-2027 186 miljoonasta eurosta 30 miljoonaan euroon. Tämä globalisaatiorahaston uusi enimmäismäärä vastaa 33,8 miljoonaa euroa vuoden 2024 hintoina. Näin ollen maksusitoumusmäärärahoja ehdotetaan vähennettäväksi 175,7 miljoonalla eurolla vuoden 2024 talousarviossa.

Tekoälyvirastosta saavutetun poliittisen yhteisymmärryksen aiheuttamat mukautukset

Komissio antoi keväällä 2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä ja tiettyjen unionin sääntösten muuttamisesta (COM(2021) 206 final) (*jäljempänä tekoälysäädös*), joka perustui

kansalliseen täytäntöönpanoon, ja sillä oli vain vähäinen koordinoitirooli Euroopan tasolla. Näin ollen se sisälsi henkilöstöarvion, johon sisältyi 10 EU-tason virkamiestä ja väliaikaista toimihenkilöä, mukaan lukien Euroopan tietosuojavaltuutetun (EDPS) henkilöstö.

Euroopan parlamentin ja neuvoston joulukuussa 2023 saavuttama poliittinen yhteisymmärrys tekoälyviraston perustamisesta perustuu kuitenkin erilaiseen eurooppalaiseen koordinoitimekanismiin, jossa tehtävät ja vastuualueet ovat huomattavasti laajempia. Tämän vuoksi komissio katsoo, että tarvitaan huomattavasti lisää henkilöstöä, arviolta 100 työntekijää sovitun keskitetyn mallin toteuttamisen varmistamiseksi. Komissio antoi joulukuussa 2023 yksipuolisen julkilausuman tekoälyssäädöksen henkilöresurssien rahoituksesta. Lisäksi komissio on toimittanut 9. tammikuuta 2024 Euroopan parlamentille ja neuvostolle tarkistetun lainsäädäntörahoitus selvityksen, jossa esitetään uuden hallintomallin talousarviovaikutukset vuosille 2024-2027.

Tätä taustaa vasten komissio ehdottaa tässä lisätalousarviossa, että Digitaalinen Eurooppa -ohjelman tukimenot koskevia budjettihuomautuksia mukautetaan siten, että henkilöstön palvelukseen ottaminen ja maksaminen ovat mahdollista ohjelman sisällä budjettikohdasta (02 01 30 01 – Digitaalinen Eurooppa -ohjelman tukimenot).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 314 artikla ja Euratom 106 A artikla; erityinen lainsäätämismenettely, määrä-enemmistö neuvostossa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2018/1046 unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä (ns. varainhoitoasetus), 44 artikla.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Lisätalousarvio edellyttää neuvoston ja parlamentin käsittelyä. Euroopan parlamentissa komission ehdotuksen käsittelystä vastaa budjettivaliokunta, minkä jälkeen asiasta äänestetään täysistunnossa.

Kansallinen valmistelu

Tämä perusmuistio on käsitelty ja asia on sovitettu yhteen valtioneuvoston sisällä EU 34 (budjetti- ja hallintoasiat) –jaoston kirjallisessa menettelyssä 4.-5.3.2024.

Eduskuntakäsittely

Lisätalousarvioesityksellä nro 1/2024 ehdotetaan täydennettäväksi EU:n vuoden 2024 talousarviota, joka on eduskunnassa käsitelty U-asiana U 18/2023 vp. Lisätalousarvioesityksestä toimitetaan eduskunnalle selvitys tällä U-jatkokirjelmällä.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Lisätalousarvioesityksellä ei ole vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Komission lisätalousarvioesityksen nro 1/2024 nettovaikutus olisi yhteensä +5 833,7 miljoonaa euroa sitoumuksina ja +4 143,6 miljoonaa euroa maksuina verrattuna vuoden 2024 talousarvioon.

Lisätalousarvioesityksen nro 1/2024 mukaan Suomen EU-maksut kasvaisivat 67 miljoonaa euroa verrattuna hyväksyttyyn EU:n talousarvioon vuodelle 2024, jolloin Suomen maksuosuus kasvaisi 1 957 miljoonaan euroon vuonna 2024. Maksujen kasvu voidaan hoitaa nykyiseen kansalliseen vuoden 2024 talousarvioon sisältyvien Suomen EU-maksuihin liittyvien määrärahojen puitteissa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Neuvoston asetus (EU, Euratom) 2024/765 vuosia 2021-2027 koskeva monivuotisen rahoituskehityksen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU, Euratom) 2020/2093 muuttamisesta on annettu 29 päivänä helmikuuta 2024. Lisätalousarvioesitys on annettu, jotta monivuotisen rahoituskehityksen välitarkistuksen yhteydessä päätetyt mukautukset rahoituskehitykseen voidaan toimeenpanna vuoden 2024 talousarviossa.

Suomen kantoja MFF-välitarkistukseen on linjattu valtioneuvoston selvityksissä E 17/2023 vp ja EJ 8/2023 vp; U-kirjelmissä U 36/2023 vp, U 38/2023 vp ja U 41/2023 vp sekä U-jatkokirjelmässä UJ 1/2024 vp.

Asiakirjat

COM (2024) 80 final (Lisätalousarvioesitys nro 1/2024)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/BO Vesa Kulmala, puh. +358 295 530 548, etunimi.sukunimi@gov.fi
VM/BO Miika Grönholm, puh +358 295 530 599, etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/483/2023

Liitteet

Viite